

ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 15 ՏԱՏՆԵՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Հինգշաբթի 25 Հունուարի

1896

Հինգշաբթի 25 Հունուարի ՏԱՏՆԵՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 15

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամիսը՝ 6 ռուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ռ. 50 կ. ամիսը՝ 1 ռ., հատուկ՝ 5 կ. Բաժանորդ գրուած են Թիֆլիսում միմիայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան հասցեն՝ Тифлисъ. Редакция «Норъ-Даръ» կամ Tiflis Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրութեան բաց է ամեն օր (բացի տան օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Ցայտարարութիւններն ընդունուած են ամեն լիցուններով: Ցայտարարութիւններն բառին 2 կ., բնկաններն համար կրէնապատկ:

ՆՈՐ-ԴԱՐ

(ՏԱՏՆԵՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

Քաղաքական-գրականական ամսնորայ թիւը 1896-ին հրատարակուած է Թիֆլիսում նոյն դիւրալ և ծրագրով ամսն օր, բացի կիրակի և տօնօրէն հետևող օրերէն: Տարուայ ընթացքում «Նոր-Դար»-ը լոյս կը տեսնէ անուազն 220—225 համար: «Նոր-Դար»-ը ստանում է սկզբնական և հետագային և ունի նշանակաւոր կերպարներու յատուկ լիցուններ:

«Նոր-Դար»-ի տարեկան գինն է 10 ռուբլի, վեց ամսուանը՝ 6 ռուբլի: Թիֆլիսի գուրտ ամիսը 1 ռ. 50 կ., հատուկ գուրտը՝ 7 կ., Թիֆլիսում՝ 5 կ.:

ԵՐԱՌՊԱՅՈՒՆ և այլ հետադարձ կրթութեան կրթութեան և տարեկան 40 ֆրանկ:

ՄԱՐԿԱԿԱՆ քաժանորդները վճարում են տարեկան 8 ֆրանկ: «Նոր-Դար»-ին քաժանորդ են գրուած խաղաղասէր ամսն 1-ից մինչև:

ԹԻՖԼԻՍԻՍ քաժանորդ են գրուած հիշաւոր «ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի խմբագրատանը:

Խմբագրատանը գտնուած է Պուշկինայայ փողոցում, Սկուրիի դիմաց:

Օտար քաղաքներէն քաժանորդ գրուողները դիմում են խմբագրութեան այս հասցեով՝ Тифлисъ, въ Редакцію ежедневной газеты „НОРЪ-ДАРЪ“, կամ Caucase, rédaction du journal «Nor-Dar».

ԳԵՌՈՐԴ ԲԱՏՈՐԱՆՆԵՐԸ և քրդերը ծանուցանում են ազգականներին և ծանօթներին իրենց հօրաքոջ՝ գնեկալ-մայրի այլ տիկին ՆՈՒՆԵ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆԻ

մահը, որ տեղի է ունեցել յունուարի 23-ին, ժամը 8-ին, առաւօտեան: Արեւմտեան կողմէն ուրբաթ և շաբաթ՝ 26-ին և 27-ին յունուարի, երեկոյան ժամը 6 1/2-ին: Ցուղարկուած թիւը տեղի կունենայ սկզբնական տիկին, եղբայր, թիւն փողոց, № 106 դէպի Վանքի մայր եկեղեցին՝ հիշաւոր, յունուարի 28-ին, առաւօտը ժամը 10-ին: (329) 2—1

ԲՈՒՆԵՆԵՐԻՆ

Առաջնորդողը.— Քաղաքական գրութիւններ:

Քրդերի կոչումը.— Միջազգայն-համաշխարհային և հայաստան: Մուլթանը և անգլիական դեպարտմէն: Բարա Բէգլարեանի կտակը: Թիֆլիսի նոր թատրոնը: Տրանքի փնտրումը: Թատրոնը: Թ. Խաչատրեանի յիշատակը: Համառոտական դուցահանգէտին մասնագործներին թիւը: Կեդրոնական թանգարան, եւթնայից: Սարգիսի չալ: Հայ-ուսմաններն ատրեցոյց:

Վանք, թէ ծխական եկեղեցի:

Թիֆլիսի կոչումը.— Նաւալ Գարեգինեանից.— Թատրոնը:

Քաղաքական.— Ռուս-թուրքական համաձայնութիւն: Թիֆլիսի Միջազգայն-համաշխարհային:

Հեռագրի մասը:

Տարեկան և իր կապը.— Գրական սով:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

Տարեկան և իր կապը.— Տարեկան և իր կապը:

հրամանատար Բարաթիերի խառնաշար-կած պայմանները, որով և հաշտութիւն կը կայանայ, կամ պատերազմը պիտի շարունակուի աւելի դժուար կերպով:

Այդպիսի վճիռ է կայացրել Իտալական կառավարութիւնը:

Հապէհաւորները գործիքի աւելի ընդհանուր ուղարկութիւնը գրաւել է Անգլիայի գրութիւնը և նրա կառավարութեան բուն ընթացքը:

Ինչպէս երևում է, Միացեալ-Նահանգները և Անգլիայի միջև ծագած վէճը չուտով երկու կողմի համար էլ ցանկալի լուծումն կը լուծուի:

Միացեալ-Նահանգները կառավարութիւնն իր ներկայացուցչի բերանով Վենիցիայի համաժողովի տուութեան խորհուրդ է տալիս դիւլոմաներ անկողի հաշտուելու Անգլիայի հետ: Իսկ անգլիական գաղութներին մինիստր 2-ինքնընդ իւր խօսած մի համար Միացեալ-Նահանգներին շատ պահանջներն արգարացի է համարում, պահանջելով, որ Անգլիան Վենիցիայի օգտին զիջանի:

Ընդհանրապէս 2-ինքնընդ իւր ընդհանուր ուղարկութեան արժանի է, ամառանդ որ այդ մինիստրը արտաքին գործերի մինիստր չլինելով, հարկաւոր է համարել իւր ճառի մեծ մասը արտաքին գործերին հրատապ ու ամենքին գրողից: Իսկ ինքնընդ իւր նուրբը:

2-ինքնընդ իւր մեծ ընդունելութիւն է գտել Անգլիայում, որով նա անգլիական քաղաքականութեան մի նոր ընթացք է ուղարկում: Արեւելի վերաբերութեամբ: 2-ինքնընդ իւր ուղարկ է գործիքի Միացեալ-Նահանգներին և նրա հետ միտումն գործել Արեւելում: Այդ քաղաքականութեան յաջող հետեւները ուրեմն այն պէտք է լինի, որ Կ. Պոլսում անգլիական և ամերիկական դեսպանները համաձայնութեամբ կը գործեն, ինչպէս և Միջերկրական ծովում երկու պետութիւններին նախադրուելը:

Բայց թէ այդ մտադրութիւնը կը կարգաւորուի, թէ ոչ— դա այլ ինքզին է:

Մէկ բանում առայժմ այդ երկու տէրութիւններն իրենց զրուցութեան մէջ են, հետևապէս երկուսն էլ միմեկին զգացումներն ունին: Երկուսն էլ շատ դժգոհ են Բ. Գրուից: Այդ երկու վերջերս Ուաշինգտոնի կոնգրեսում տրուած որոշումներէն: Հարաւ Արեւելի դեսպանը Կ. Պոլսում մի ամբողջ ժամ ցուրտ սենեակում սպասում է սուլթանի ընդունելութեան և մրցում է: Դէպի անգլիական դեսպանը ցայտարարում է այդ անուշաբարութիւնն անգլիական ժողովուրդը պայքարելու բնաւորութիւնն ունի:

Արդ, Անգլիայի թերթերն են, որ այժմ ընդարձակ տեղեկութիւններ են հաղորդում, իւր թէ ռուսաց և թրքաց մէջ կայացած պաշտպանութեան յարձակութեան դաշնակցութեան մասին:

Այդպիսի մի գաշնակցութիւն, ինչպէս հաղորդում են պաշտօնական թերթերը, տեղի չէ ունեցել:

Բայց ըստ նշանակելի երևում է, որ մինչև պարուն տէրութիւններ և փոխարքայ յարաբերութիւնները նշանակաւոր փոփոխութիւններ կը թափուին և տեղի կունենան նորանոր համախմբութիւններ:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Ուաշինգտոնից «Ռուսաց գործակալութեան» այդ օրերն խիստ մի հետաքրքիր յայտնի է, որ Միացեալ-Նահանգներին սենատը միաձայնութեամբ որոշել է յոյս յայտնելու, թէ եւրոպական պետութիւնները կը զգոյշանան Բերլինի դաշնագրի որոշումը հայտատան բարենորոգումները վերաբերմամբ:

Նոյն գործակալութիւնը Ուաշինգտոնից, յունուարի 16-ից (28) հետագրում է, որ պապականութեան ժողովն ընդունել է սենատի վերադիտել որոշումը:

«Daily News»-ի անկող, սուլթանը խիստ վառ է ընդունել անգլիական դեսպանին, երբ սեօ Գ. Կերլին գնացել էր պալատ Վիկտորիա թագուհու նախընտրութեան նշան: Սուլթանը հայ-

կաղքել է դեսպանին և թարգմանին մի ամբողջ ժամ սպասել ցուրտ սենեակում: Դեսպանը եղել է սիրտուկով և խիստ մքնել է: Վերջապէս երկու օրացուց յետոյ, սուլթանը մտնում է նրա մօտ մուշտակով: Թագուհու նամակի սովոր սուլթանի և դեսպանի միջև տեղի ունեցած խօսակցութիւնը ոչ մի կերպով չի կարելի բարեկամական համարել: Դեսպանը մրտնուց հիւանդացել է:

Այս օրերս Բագում վախճանուած շուշեցի հարուստ Բարա Բէգլարեանը, ինչպէս հաղորդում են մեզ Ջուլուց, գաւառական բարեկործանական նպատակներով նախքան է 10-ից մինչև 15 հազար ռուբլի: Բացի դրանից, հանգուցեալի որդիքը իրենց հօր յիշատակին նուիրել են 3,000 ռ. զանազան նպատակներով, իսկ 300 ռ. էլ յանձնել են հայր Սաթուհեանցին չքաւորներին բաժանելու համար:

Թէ և Թիֆլիսի նոր թատրոնը դեռևս վերջնականապէս պատրաստ չէ, բայց, ինչպէս լուր ենք, կարելի է համարուած այս տարուայ սկզբներէնց ներկայացումներ տալ նրա մէջ: Մտադրութիւն կայ այդ ամսից սկսելու ներկայացումները նոր թատրոնում: Թատրոնն ամենայն հաւանականութեամբ բոլորովին պատրաստ կըլինի առաջիկայ 1897 թուին: Ներկայումս թատրոնի կառուի սակ երկարակայ աւազան է շինուած, որի մէջ կարող է տեղաւորուել 40,000 մարդ: Այդ նրա համար է, որ հրդեհ ծագած դիպուածում թատրոնի ներքո ջուր սրկուի:

Թաւրիկից մեզ հաղորդում են, որ շարունակ տեղացող ձիւնախառն անձրեւից վնասուել են շատ տներ. վնասուած է մանուսնդ Արամեան գաղթը:

Ջուլուց մեզ հաղորդում են, որ այս օրերս վախճանուած Ցարութիւն Խաչատրեանի կը պայքարեն նուիրել են Ազուլիաց աւագ եկեղեցուն մի ջան մօտ 300 ռ. արժողութեամբ, 50 ռ. խաչկալի համար, 50 ռ. աղջկանց, 50 ռ. տղայացի դպրոցներին և 100 ռ. Ազուլիաց եկեղեցու չքաւոր ծխականներին:

Նիժնի-Նովոգորոդի համառոտական ցուցահանգէսի զվարար կոմիսարը ներկայումս ստացել է աւելի քան 12,000 յայտարարութիւն այն անձերից, որոնք ցանկանում են մասնակցել ցուցահանգէսին:

Ֆերդանի շրջանում կեդրոնական թանգարան է հիմնուած, ուր պիտի հաւաքուին այդ շրջանի հնագիտութեան, պատմութեան և ցեղագրութեան վերաբերեալ իրերը:

ԵՆԱԹԱՅԻՑ.— Մեղեալ տարուայ «Նոր-Դար»-ի 221-րդ համարում Սևաստոպոլից գրուած էր մի լուր, որ ընդհանրապէս շատ իրաւացի կըլլար յարձակուած էր տարեկան տեղեկութիւնը գնաւորան ընդունելութիւններ, երկարուողային և չղեկաւորային ընդունելութեան ստորին ծառայողներին անհրաժեշտ վարձուների վրայ: Ինչպէս երևում է, լրատուն չղեկաւորային ծառայողները չի արել, որ տեսնել թէ կապուած ծովի երկայն լողացող չղեկաւորներում ինչպիսի անկարգութիւն և կամայականութիւն:

է տիրում: Դիկտմերը ամսին եւալթայից չղեկաւոր պիտի գնային Սևաստոպոլ. չղեկաւոր պատերին կը պարտ յայտարարութիւններին հիման վրայ ուղիղ առաւօտեան 10 ժամին պիտի մեկնէր դէպի Սևաստոպոլ, բայց չղեկաւոր չղեկաւոր տեղից մինչև 12 ժամը: Սովորաբար չղեկաւոր վրայ ճիշդ 10 ժամին տալիս են նախաճաշ, բայց նախաճաշ էլ սկսեցին ուշացնել: Այն ուղեորները, որոնք ծովային փութորիկներէ ժամանակ կատարելապէս հիւանդանում են, բարձրաձայն նախաճաշ պահանջեցին, բայց ստորին ծառայողները «себячасъ, себячасъ, сію минуту» ասելով, վազվազ էին դէպ ուղե վերջապէս միջանի պատուաւոր կանաչ և բարձրատիկան զինուորականներ պարգաւէս ստացին: «Պարոններ, մենք լու ենք հասկանում ձեր փորագուր, միայն այն ժամանակ դուք մեզ նախաճաշ կը տաք, երբ որ չղեկաւոր ծովի երեսին կը տատանուի ալ ու ձախ և երբ որ 50 ուղեորներից 40 հոգին վայր կը թափուի, դուք միայն այն ժամանակ նախաճաշ կը տաք մեզ, ձեր վարձուները հոգեկանային է:

ՍՄԱՐԿԱՄԻՋԻՑ.— Ծոցովը ինչ հովում է Ղաշքիլիսէ գիւղի ծխաւոր քահանան, որ տարուայ մէջ այցելու է մեծ տօնօրէն և մկրտութիւն ու թաղում եղած զէպերին: Քահանան մեղադրել է, մեծ անյարմարութիւններ կան աւելի յաճախ գալու մեր աւանը: Հայ հասարակութիւնը վաղուց խնդրել է ներկայացնել Կարսի հոգեւոր կառավարութեան, մասնացոյց անկող երկու քահանաների վրայ, որպէսզի դրանցից մէկն ու մէկը մշտական հովիւ նշանակուի Սարգիսի չալում, սակայն մինչև այժմ պատասխան չկայ: Լուր կըլինի, որ այս խնդիրը շուտով վճռուի:

Խմբագրութիւնն ստացաւ 1896 թուի հայ-ուսմաններն մի տարեցոյց, որ կազմել է Ղանդը քահ. Փափաքեան և ուսմաններն թարգմանել է Լուսիկ Սիմոն-գաշեան: Այս տարեցոյցը երկրորդ տարին է, որ լոյս է տեսնում Գաղաք քաղաքում հայ և ուսմաններն լեզուններով: Բացի սովորական տեղեկութիւններից, տարեցոյցի մէջ զետեղուած է, ի մէջի այլոց, «Համառոտ նկարագիր ու էջմիածնի» խորագրով մի յօդուած և մի ոտանաւոր Վեհ. Հայրապետին նուիրուած: Տարեցոյցը պատկերազարդ է և բովանդակում է իւր մէջ ու էջմիածնի, Վեհ. Կաթողիկոսի և Ռուսանիայի Կարլ թագաւորի պատկերը:

«Նոր-Դար»-ի քաժանորդագրութիւնը շարունակուած է: Ով որ ուզում է թերթը շարունակ տալ, թող շտապէ քաժանորդ գրուելու:

Ում վրայ որ աղաւթիներ են մնում, խնդրում ենք ուղարկել անյայտալ:

ՎԱՆԻՑ, ԹԵ ԵՐԱՌՊԱՅՈՒՆ ԵՎԵՂԵՑԻ (Վեք, տան «Նոր-Դար» № 14.):

Սաղիան գիւղը, ինչպէս սրանից մի քանի տասնակ տարիներ առաջ ունեցել է, այնպէս էլ այժմ պիտի հոգայ ու աշխատէ իւր համար քիչ-քիչ ծխական եկեղեցի ունենալ, և այնտեղ տե-

Սուլէյման փաշան հենց նոր էր վեր-
սցել տեղից, երբ մուհեմիկը զի-
րնով պոռպոռ նրա ապարանքի առաջ:

ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի

ԻՌԻՍԱՑ ԳՐԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

—

ՊՐԻՆՉ, 23 յուլիս.— Յովսէփ Սիլվան, նոտարական լրագրի խմբագիրը այս օրը ձերբակալուեցաւ այն բանի համար, նա իւր եղբայր Ուրիիի հետ խանութ եղել Լեռոզիի գործին:

ՍՈՖԻԱ.— Մինիստր-նախագահ Ստոլիպինի ազգային ժողովում կարգաց այն հրոստակը, որի մէջ առաջ են բերուում նա ղժուարութիւնները, որոնք արգել են իշխան Բորիսի ուղղակիառնեան յարելը. այնուամենայնիւ կըստփոխութիւնը կըկատարու փետրուար 22-ին: Հրովարտակն ընդունուած է ձեռագին:

ԼՈՐԴՈՆ.— Սեպի Ռոզար հասաւ Լոնտոն:

ՍՈՖԻԱ, 24 յուլիս.— Հրովարտակ ուղղուած բուլկար ժողովրդին. «Յայտարարում եմ իմ սիրեցեալ ժողովրդին, որ իշխանական գահի բարձրութիւնից ազգի ներկայացուցիչներին ուսած խոստումս իրականացնելու համար ամեն հնարաւոր ջանքի գործ դրի, անկեղի բոլոր զօրութեամբս բառնալու համար այն ղժուարութիւնները, որոնք արգելէ էին դառնում ամբողջ ազգի ու փափագի իրականանալուն—գահատառնգի ուղղափառ եկեղեցուն միատարուն: Գատարելով զիշողական պարտաւորութիւնս ղէպի այն անձները, ունիցի կախուած էր այդ ղժուարութիւնների բարձումը, և համոզուելով, թէ յոյսերս իզուր են, բոտ ուսում այնտեղ, որտեղից յոյս ունէի, արդարեայ գտնել Բուլղարիայի պառնշի իմաստուն բմբունումը, և հաւատարմ մնալով ժողովրդին տուած խոստումս, վճռեցի որ ետ ինքս հեռացմ բոլոր ղժուարութիւնները, հայնքի սեղանի վրայ դնելով ամենամաքաւ արամքի անկազդին զօհը: Արդ, յայտարարում եմ բոլոր բուլղարներին, որ նախարարի փետրուարի 2-ին, տւնականան ատնի օրը պիտի կատարուի:

—Նա կըմնանի, ուրիշ հնար չկայ: —Ես նրան չեմ կարող թողնել, նա խիստ մեղմ, աշխարհիս էն ծայրից իշխելու կըբերեմ:

Իայց ոչ մի բժշկական դեղ օգնուուն չարեց Փաթմային: Նա օրըստօրէ լոււմ էր, և զեռ մի ամիս չանցած, առաւօտ ուղիթանին լուր բերին, թէ թման մեռած է:

Սուլթանի վիշտն անասման էր, յց նոյն իսկ իրեն անյայտ պատճառով մի տեսակ բուււն ատելութիւն էր օր ողակ ծերակէ հրէան, որի խօսքը տարաբան էր տեսնում: Յանկարծ ասաբոյն անցաւ իւր սրտի բոլոր զօր թափել Ծառիկի գլխին, ու անհապա չորաման արձակեց, որ սոյլ ալին բերեն և պալատի բակում, իւր սամուտի առաջ, կախաղան բարձնեն:

Սուլթանի հրամանն անմիջապէս կատարուեցաւ. մինչ բազմաթիւ մարդիկ լոյցներն ընկած Ծառիկին էին տուում, ուրիշներն էլ սուլթանի լուսատի առաջ կախաղանն էին կանգնեցում: Ծառիկը շուտով գտնուեցաւ, նրան այս անգամ պալատ բերին քաշուելով ու հարուստեղծելով: Նրան տառագրակի կախաղանի տակ, որի վրայ, լուսամուտից նայում էր սուլթանը: Ոչ մի ձայն, ոչ մի շշուկ չէր ում...

Mars.

ՌՈՒՄ-ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Վերջին օրերս եւրոպական լրագրիկս

արական հրապարակի վրայ դրել են նոսրական ծանրակշիւ խնդիր, այնուամենայնիւ պաշտպանողական-յակողական դաշնադրութեան խնդիր

սու յանկարծ ցնցուեց: Մինչև այդ վայր
հասնելու նա մոռացել էր հրէայի հետ ու
հեցած դէպքը. այժմ միաբն հկաւ,
հաստիկը իւր հրէական բարի գէւը
անգնից իւր աշքի առջև, ապա յիշե
լով այդ հրէան իրեն ցիկին էր ձգել,
հարկ նպան շատ պարզամտաբար ծիծ
ւում նա յիշում էր ծերուկ հրէայի
հնչնլալով դէմքը ու բառնցքներին ա
նխախախտած մարմինը. Այս բոլոր
ստալ, Սուլէյման փաշան ամբողջ մար
տով սարտաց և նրա դէմքը սպիտ
ւաբարտրի գոյն ստացաւ. մի վեր
լաւարով նրա ականջին շատ որաշ կ
տով հնչեց ջախջախտած հրէայի անէ
ւ. «Թող Պոլիսը կրակի երես չստանի».
Այն ժամանակ, ցիխաթաթախ, խա
տառակ վիճակի մէջ, բարկութեամբ
ուած, նա ամենին ուշ չէր դարձը
ւէայի այդ խօսքերին վրայ: Եւ միջ
րթէջ ուշ դարձնել, քիչ անգամ ե
նում անձնօրին ու ամենցում հնր
աբրեք կիրպով: Նոյնը պատահել էր
առաջայի հետ ու մոռացել բոլորով
ուռացել էր նոյն իսկ այնժամանակ, և
ւէայի անձնօրն արդէն կատարուած է
չորս օր էլ, որ ամբողջ քաղաքը գր
ում էր ստակալի վիճակի մէջ:
Քայլ յանկարծ յիշելով այդ գէպը
նոյն նաև Ծատիկին անձնօրն, հ
ուեցաւ. անմիջապէս վաղեց սուլթ
սկան պալատը, որ շատ մօտ է
սկը լցուած էր գանազան բարձրա
հան պաշտօնեաներով, մուլաներ
գէլըվլիներով. ամենքի դէմքերն
թուած էին, յուսահատութիւնը գր
ւած էր ամենքի ճակատի վրայ: Ն
տա քիչ ուշադրութիւն դարձրեց դրան
այ. դրանք էլ իրենց կարգին ամ
նին հնկաստեցին Սուլէյման փաշ

Սուլէյման փաշան, որի համար սուլթանի զոհները միշտ բաց էին, մտաւ ներս: Սուլթանը նստած էր իւր թանկագին զահի վրայ և գլուխը կուրծքին կախալուծած մտածեում էր: Դրանի բացակայութեամբ սուլթանը նստած չէր: Նա բարձրացնէր սուլթանի զոհները, որոնք իւր սպանութեան արարած ծննդաբանութեամբ իւր սիրելի փաշային:

— Ես եմ յանցաւոր, այսօրան թշուառութեամբ ու իրարանցումս պատճառը ես եմ, — մըմշկաց Սուլէյման փաշան:

— Դու... բայց ինչպէս, օչինչ չեմ հասկանում:

Սուլէյման փաշան մանրամասն պատմեց իւր և հրէայի մէջ պատահած դէպքերն և այս վերջինիս արած անէծքը:

Լսելով այս բոլորը, սուլթանը հրամայեց ծառայիկին ուր որ էր գտնել և բերել իրեն մօտ: Հաջորդաբար մարդիկ անմիջապէս շտապեցին սուլթանի հրամանները կատարելու: Ծառայիկն գտնելով շատ մեծ զվարթիչ էջը, բայց որովհետեւ նրա անձը կապ ունէր տիրոջ թշուառութեան հետ, շուտով գտնուեցաւ և փառաւոր կտորի մէջ բերուեցաւ պալատ:

— Դու անխիղճ, որ կրակի սով լինի Պոլսում, հարցրեց սուլթանը քայքայութեամբ, որովհետեւ վախեւում էր ծնունդ հրէայից, որ չլինի թէ բարկաւոր և աւելի սոսկալի անէծքներ թափի:

— Այո, բայց ակամայ անխիղճ...

— Ես այդ գիտեմ, փաշան պատմեց անձ... ուրեմն ի՞նչ պէտք է անենք, ինչով պէտք է ազատենք ժողովրդին...

— Այդ այժմ մեր ձեռքը չէ, այլ իրենցիկ փաշայից և կախում:

— Ի՞նչպէս, նա սուլթանի հարկաւոր է:

— Կախաղանի պէտք չկալ...
Ուրմն...
— Նախ պէտք է որ փաշան նայն փո-
ռոցի մէջ իւր ուտի վրայ առնի մի ձի
անցնի միւս կողմը:
— Այդ դու պէտք է անես, փաշային
առնալով հրամայեց սուլթանը:
Անազկին բազմութեան ներկայութեամբ
հաշան իւր ուսը առաւ մի ձի եւ ճշտ
այն փոռոցի մի կողմից միւսն անցկաց-
եց, որտեղ ստիպել էր հրէային, որ ի-
սկէն անցկայնի:
Երբ այդ գործողութեան կատարուած
ինկու լուրը հասաւ պալատ, սուլթա-
նը դարձաւ ծիւղակ հրէային:
— Ուրիշ հրաման ունիս...
— Ո՛հ, այժմ ես անէծքս յետ կառնեմ
կրպղը կըշայանովս ամեն տեղ:
Առաջ եւ նոյն վայրկեանից վառարան-
ները, խհանոցները, սամն տեղ վա-
ռեցան, կեանքը ստացաւ իւր բնական
նիւաքը:

* * *
Այս հրաշքը տեսնելուց յետոյ, սուլ-
թանը յիշեց իւր սիրելի Ֆաթմային, որ
եւ հիւանդ պառկած էր անկողնում:
Ամ ատուցեց, որ այդ հրէան կարող էր
աւթմայի հիւանդութեան դիզն ես
անել: Միւս օրը մի առանձին կառ-
ով ծառիկին բերել տուեց պալատը:
— Կարո՞ղ ես գուշակել, թէ ինչու
անչեցի, հարցրեց սուլթանը ժպտա-
լով:
— Ո՛հ, ես գուշակելու, այսինքն, ձեր
իտքը կարգալու կարողութիւն չու-

—Հիմալայ քեզ կտանմ. էրմինիստանից
յու տարբի մի սիրուն կին բերին ինձ,
նունըր Փաթմա է. նա ինձ շատ էլ չէ
սիրում, բայց առանց նրան ես մի վայր-
տան տալիս կարող չեմ... Այժմ նա հի-
մալ է... Գու սուլբ մարդ ես, կարող
եմ նրան բռնկել:

Ի՛նչ գալմանալի գուզադիպումի՛ն.
Ես մերանի ամիս չէր անցել, որ լսել
էի չէ-որ մի աղջկա պատմութիւն.
Ես աղջիկը շատ զեղեցիկ էր, զեղե-
կնքերի թաղուհի: Նա հազել 14—15
արեկան էր և նշանուած մի կտրիճ
խոտաորդի հետ, որի անունը միայն
սկսում էր պատճառում իւր ցեղի թըշ-
ումիններին: Բայց երկու դոյզերի պա-
ստիւնը մի խումբ թուրքեր յափշտա-
լ էին նրան և անպայտոցբեր: Նրա
անտաճը փնտռում էր իւր հարսին, և
տառիկ հենց այդ երիտասարդից
լսել իւր պատմութիւնը. թիւն ու
սովանակը համապատասխանում էին.
Հան յիշում էր, որ փոխյցած աղջկա
յուհու անունը Ջուշան էր, որովհետեւ
բակորդոյ երիտասարդը նրան ան-
ուանած Ջուշան էր կոչում: Բայց ա-
ւանները տարբերութիւն մի՞նք բան
ու. կարող էին նրան Փաթմա անուա-
նած լինել: Ուստի հըրկան մտածեց մի
ըրեք գործել, և մտածելուց յետոյ,
որձաւ սուլթանին.

—Ջան էք սիրում նրան:

—Անշուփ...

—Ես ճշմարտութիւնը պիտի ասեմ.
ն կինը կապրի, եթէ թողնէք նրա
սատ, որովհետեւ նա ունի իւր ամու-
սը, որ ոչ մի թաղաւորի հետ չի
խիլի...

—Նա կըմեռնի, ուրիշ հնար չկայ:
—Ես նրան չեմ կարող թողնել, նա
խտի մեռնել. աշխարհիս էն ծայրից
իշխեր կըրբերեմ:

Բայց ոչ մի բժշկական դեղ օգնու-
ւն չարեց Ֆաթիմային: Նա օրըստօրե
լուծւեմ էր, և զեռ մի ամիս շանցած,
առաւօտ հուլիմանին լուր բերին, թէ
թիման մեռած է:

Սուլվիթանի վիշտն անսահման էր,
այց նոյն իսկ իրեն անշայտ պատճա-
ռով մի տեսակ բուռն աստիուլիւն էր
ուժ դէպի ծերուկ հրէան, որի խօսքը
տարուած էր տեսնում: Յանկարծ
ս մտքովն անցաւ իւր սրտի բոլոր
դժը թափել ծառիկի գլխին, ու ան-
շապաէս հրաման արձակեց, որ սյգ
այլին բերեն և պալատի բակում, իւր
սամուռտի առաջ, կախաղան բարձ-
րենին:

Սուլվիթանի հրամանն անմիջապէս կա-
րուեցաւ. մինչ բազմաթիւ մարդիկ
ըղջիւնքն ընկած ծառիկին էին
տեսնում, ուրիշներն էլ սուլվիթանի լուսա-
տի առաջ կախաղանն էին կանգնեց-
ւում: Ծառիկը շուտով գտնուեցաւ, նը-
րն այս անգամ պալատ բերին քաշ-
նիովով ու հարուստածիւլով: Նրան տա-
նողակի կախաղանին աակ, որի
նայր, լուսամտից նայում էր սուլ-
նը: Ոչ մի ձայն, ոչ մի չշուկ չէր
ուժ...

Mars.

6—(